

ingediend op **937** (2021-2022) – Nr. 2
14 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Orry Van de Wauwer

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Marius Meremans, Cathy Coudyser, Freya Perdaens,
Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde en Kathleen Krekels

over de ondersteuning van de amateurkunsten

Documenten in het dossier:

937 (2021-2022) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sootmans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneeckhout;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaïke De Rudder, Tinne Rombouts;
Els Ampe, Bart Tommelein;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Tom De Meester.

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Algemene inleiding	4
1.2. Huidig beleid	4
1.3. Input van de amateurkunstenorganisaties	5
1.4. Hervormingsvoorstellen	6
2. Bespreking	7
2.1. Stephanie D'Hose	7
2.2. Orry Van de Wauwer	8
2.3. Elisabeth Meuleman	8
2.4. Marius Meremans	9
Gebruikte afkortingen	10
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op donderdag 28 oktober 2021 behandelde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Marius Meremans, Cathy Coudyser, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde en Kathleen Krekels over de ondersteuning van de amateurkunsten.

De presentatie bij de toelichting is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit commissieverlag op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

1. Toelichting

Marius Meremans herinnert de commissie aan de aangekondigde aanpassing van het Amateurkunstendecreet en aan de vorige conceptnota's over sociaal-cultureel werk en over de culturele bovenbouw.

Amateurkunsten komen niet vaak in de media en zijn niet trendy, wat samenhangt met het ontbreken van personaliteiten zoals professionele acteurs. Intussen loopt de kalender van de lokale cultuuractiviteiten alweer vol. Zelf woonde Marius Meremans recent in Dendermonde onder meer een concert van Dynamic Symphonic Band bij. Hij woont nabij het lokaal van Muziekmaatschappij Sint-Cecilia Appels. Amateurkunsten verrijken de beoefenaars persoonlijk en zorgen daarnaast voor ontmoeting, gezelligheid, welzijn en saamhorigheid.

1.1. Algemene inleiding

Het huidige decreet betreffende de amateurkunsten dateert van 22 december 2000. Het deelt deze kunsten in disciplines in, met elk een aanspreekpunt, namelijk de negen landelijk erkende amateurkunstenorganisaties. Ze bereiken meer dan zesduizend lokale groepen. Het doel van het decreet is de professionalisering van de sector, wat niet betekent dat de beoefenaar zijn discipline als beroep uitoefent.

In 2006 is het decreet gewijzigd, met voortaan meer aandacht voor de internationale werking, de interculturaliteit, de verdieping van de werking en de samenwerking met de professionele sector. Het Vlaams Centrum voor Amateurkunsten onderging enkele wijzigingen. Voorts is Zinnema opgericht voor de Brusselse amateurkunsten en het Forum voor Amateurkunsten als belangenbehartiger en steunpunt aangesteld. In 2019 is De Federatie opgericht. OP/TIL neemt het bovenlokale cultuurbeleid voor zijn rekening.

Met het grootschalige onderzoek 'Dit doet me wat' hebben De Federatie en OP/TIL een inzicht opgeleverd in de stand van de amateurkunstensector in 2020. 44 procent van de Vlamingen is betrokken bij de amateurkunsten. Beoefenaars van amateurkunsten nemen vaker dan gemiddeld deel aan cultuuractiviteiten. De amateurkunsten hebben nog groeipotentieel, waarop het nieuwe decreet zal moeten inspelen.

1.2. Huidig beleid

In de huidige zittingsperiode zijn er al hervormingsstappen gezet. Zo is de reservevorming gelijkgetrokken met die van andere culturele organisaties, en is er een experimenteel subsidiereglement ingevoerd voor talentontwikkeling bij verenigingen en individuele kunstenaars.

Het huidige Amateurkunstendecreet voorziet in een wisselwerking tussen de amateurkunsten, het culturele veld, het deeltijdse kunstonderwijs en de professionele kunsten. 27 procent van de beoefenaars volgt immers deeltijds kunstonderwijs. Ook het internationale aspect krijgt erkenning in het decreet.

Het Vlaamse regeerakkoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 31/1) schenkt aandacht aan de rol van de amateurkunsten in het hele culturele veld en aan hun beleidsdomein-overschrijdende karakter, maar benadrukt ook het sociaal-maatschappelijke aspect ervan.

In zijn beleidsnota Cultuur 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 123/1) vermeldt minister-president Jan Jambon de subsidies voor de negen amateurkunsten-organisaties Breedbeeld, Creatief Schrijven, Danspunt, Kunstwerkt, Koor&Stem, Muziekmozaïek, OPENDOEK, VLAMO en VI.BE. De organisaties hebben als taken: hun discipline stimuleren; burgers informeren, ondersteunen en begeleiden; en naar vernieuwing, verjonging en verbreding streven. Daarnaast subsidieert de Vlaamse overheid internationale culturele projecten. De minister van Cultuur wil de organisaties stimuleren tot samenwerking. Kortom, zijn beleidsnota bevestigt het regeerakkoord en vult het aan met een internationale dimensie, analyseert Marius Meremans.

In zijn BBT Cultuur 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 13-D/1) legt de minister-president de focus op de verbindende kracht van en de vele talenten in de amateurkunstensector. Hij trekt er sedert 2021 1,5 miljoen euro recurrente middelen voor uit. Daaraan voegt de regering voor de periode 2022-2026 1 miljoen euro recurrent toe, voor de landelijke amateurorganisaties. Voorts bevestigt de minister-president de inzet op internationale uitstraling en vertegenwoordiging.

Realisaties tot dusver zijn de voornoemde reservevorming en planlastvermindering, vervolgt Marius Meremans. Het experimentele subsidiereglement voor talentontwikkeling geeft aan amateurverenigingen of -kunstenaars tot 10.000 euro subsidie voor de ontwikkeling van artistieke talenten, maar ook voor ondersteuning en omkadering ervan. Een bijkomende doelstelling is de aanmoediging van samenwerking met het deeltijds kunstonderwijs en met de professionele kunstensector. Het experimentele reglement geldt voor drie jaar. Voor 2021 is hiervoor 838.000 euro beschikbaar.

1.3. Input van de amateurkunstenorganisaties

De indieners van de voorliggende conceptnota hebben ruggenspraak gehouden met verschillende amateurkunstenorganisaties en hun vertegenwoordigers. De Federatie en OP/TIL benadrukken het belang van de amateurkunsten als voedingsbodem voor de maatschappij. Ze wijzen op de behoefte aan een professionele omkadering. Ze gaan resoluut voor een driesporenbeleid: talentontwikkeling, professionalisering en internationalisering. Ze kaarten de behoefte aan planlastvermindering aan.

De amateurkunstenorganisaties wijzen op de positieve punten van het huidige decreet, die ze zeker bewaard willen zien, al vinden ze een actualisering wel nodig. Voorts hebben de indieners opmerkingen gehoord over crosssectoraal en beleidsdomein-overschrijdend werken, professionalisering en talentontwikkeling, bovenlokaal en internationaal beleid en opnieuw de planlasten. De organisaties vinden het huidige beleid de juiste weg gezien de dynamiek die het de sector heeft opgeleverd. Ze willen de huidige flexibiliteit behouden.

Wat het crosssectorale en domeinoverschrijdende werken betreft, hebben niet alle amateurkunstenorganisaties dezelfde banden met het deeltijdse kunstonderwijs en/of met de professionele kunsten. Het sterkst zijn die banden bij de veeleer traditionele disciplines die vooral in groepsverband hun kunst beoefenen, zoals muziek en podiumkunsten. Bij individueel beoefende kunsten zijn ze minder sterk. Samenwerkingen met andere domeinen zijn occasioneel, en niet structureel verankerd.

Wat de professionalisering en de talentontwikkeling betreft, vinden de organisaties dat de beleving centraal moet staan, en het financiële gewin niet. Er moet rekening gehouden worden met de diverse profielen van de amateurkunstenaars. De

organisaties zijn unaniem over het nut van de impulslijn voor talentontwikkeling, maar niet over hoe die moet worden verdeeld, en wie daarvoor moet instaan. Voorts leeft bij hen de vraag naar mogelijkheden voor een projectmatige aanpak. Er heerst echter enige verwarring over de verhouding tussen aan de ene kant de traject- en talentontwikkeling van de organisaties zelf, en aan de andere kant het nieuwe experimentele reglement voor talentontwikkeling van de Vlaamse Regering.

Wat het bovenlokale en internationale aspect betreft, vormt de uitbouw van internationale netwerken een essentieel aspect. De provincies zijn als partner wegge gevallen. Lokale besturen nemen soms te weinig initiatief. Voorts is er onduidelijkheid over de reikwijdte en het doel van het decreet betreffende het bovenlokale cultuurbeleid. De aanvraagprocedure voor een bovenlokaal project is vaak te complex en de minimumbedragen zijn te hoog.

De amateurkunstenorganisaties vinden dat de internationalisering wat meer aandacht mag krijgen in een decreet.

Ze zijn voorstander van vermindering van plan- en andere administratieve lasten. Ze vragen een verfijning van de evaluatieprocedure met een voortgangsrapportage en halfweg de beleidsperiode een visitatie, alsook een betere toegankelijkheid van de digitale tool KIOSK.

1.4. Hervormingsvoorstellen

Marius Meremans belandt dan bij de hervormingsvoorstellen. Ten eerste benadrukt de indiener dat de sterke punten van het huidige decreet moeten behouden blijven, vooral de autonomie en de flexibele mogelijkheden van de amateurkunstenorganisaties. Een belangrijk aandachtspunt blijft de doorstroming van de middelen tot bij de basis, tot bij de amateurkunstenaar met zijn klarinet, saxofoon of theaterrol. Ook de indeling in disciplines blijft best behouden, maar moet ruimte bieden voor hybride en nieuwe disciplines. Tot slot moet de specifieke positie van de amateurkunsten ten opzichte van de professionele kunsten en het sociaal-culturele volwassenenwerk bewaard blijven.

Talentontwikkeling staat centraal, dus moet het decreet maximaal inzetten op impulsen om de beleving te verrijken. In 2024 loopt het experimentele reglement af. De indieners suggereren als opvolger een projectsubsidielijn die voor de amateurkunsten bepaalde Vlaamse beleidsprioriteiten ondersteunt. Bij het bepalen van wie de subsidie toekent, is het zaak te verzekeren dat de stimulansen op maat van de aanvragers en hun ambitie zullen zijn. Tegelijk moeten amateurkunstenorganisaties erkend worden in de belangrijke rol die ze spelen in de bredere cultuursector.

Een nieuw decreet moet samenwerking met nog andere domeinen dan het deeltijds kunstonderwijs en de professionele kunsten stimuleren. Voorbeelden zijn erfgoed, jeugdwerk en sociale werking. Maar ook de verwevenheid met andere maatschappelijke domeinen als welzijn, zorg, onderwijs of sport moeten worden bevestigd. Ministers met die bevoegdheden moeten daarmee rekening houden in hun beleid.

De grootste uitdaging zien de indieners met betrekking tot het bovenlokale cultuurbeleid en de regiovorming. Het zal er vooral op aan te komen dat elk bestuursniveau zijn rol kan spelen in het ondersteunen van de sector. Het wegvallen van de provinciale middelen heeft voor een kloof gezorgd tussen Vlaanderen en het lokale niveau. Die moet gevuld worden door een betere samenwerking tussen gemeenten. Verenigingen en beoefenaars moeten ook verder kijken dan de eigen gemeente. Grotere gemeenten en steden hebben doorgaans voldoende personeel of expertise ter beschikking, maar dat geldt niet voor alle gemeenten. Net daarom is intergemeentelijke samenwerking zo belangrijk. De conceptnota schetst drie sporen voor de steun waarop amateurkunstenverenigingen en beoefenaars een beroep kunnen doen:

structurele steun door de lokale besturen; structurele en projectmatige steun door intergemeentelijke samenwerkingen; en projectmatige steun vanwege Vlaanderen.

In de eerste plaats blijft het de verantwoordelijkheid van de lokale besturen om structurele ondersteuning te bieden, onder meer op het vlak van infrastructuur, zoals bijvoorbeeld repetitieruimtes. Een voorbeeld is de opportuniteit die ontstaat door de ontwijding van kerken. Niet alle besturen beschikken daartoe echter over voldoende bestuurskracht. Precies daarom is intergemeentelijke samenwerking een oplossing. Regiovorming is het handvat voor dergelijke samenwerking. Ten slotte is het aan Vlaanderen om de grote organisaties te blijven steunen.

Voor projectmatige ondersteuning kijken de indieners naar de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Ook het decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking biedt ter zake mogelijkheden. Samenwerkingen tussen regio's zijn een optie. Vlaanderen moet projecten steunen die nationale of internationale relevantie hebben. Voorbeelden zijn The World Choir Games en de projecten in het kader van historische herdenkingen zoals die van de wereldoorlogen.

Hoewel die nog te verduidelijken is, blijft er hoe dan ook een belangrijke rol weggelegd voor OP/TIL en de negen amateurkunstenorganisaties. Voorts hoort Vlaanderen de ogen open te houden voor internationale kansen.

Marius Meremans besluit zijn presentatie met een schematische voorstelling van de voorgestelde subsidiestromen, zowel structureel als projectmatig.

2. Bespreking

2.1. Stephanie D'Hose

Stephanie D'Hose dankt de indieners voor hun sterke conceptnota. Ze onthoudt enkele goede voorstellen, zoals het pleidooi om de regelgeving flexibel genoeg te houden, wat inderdaad belangrijk is voor de sector, maar ook voor de beoordelaars en het beleid. Het commissielid is de projectsubsidielijns voor Vlaamse beleidsprioriteiten genegen. Die werkwijze heeft zijn merites bewezen bij het decreet betreffende het bovenlokale cultuurbeleid. Ook het bevorderen van andere samenwerkingsverbanden, juicht ze toe. Wat haar al eens tegen de borst stuit, is dat de cultuursector vaak het initiatief neemt en middelen aanreikt, maar dat andere sectoren vervolgens niet altijd correct cofinancieren. Dat probleem manifesteert zich ook buiten de amateurkunsten.

De spreker kaart het gebrek aan ruimte voor de repetities en optredens van amateurkunstenaars aan. De vlammeende heropstart van alle kunstendisciplines na de verplichte sluitingen door corona heeft het tekort alleen nog maar vergroot. De overheid moet nog meer inzetten op gedeeld ruimtegebruik. Misschien is het aan Vlaanderen om ter zake een stimulerende regeling uit te bouwen.

Omdat de kunsten steeds minder vaak in vakjes naast elkaar bestaan, vormt de omgang met hybride kunstvormen een opdracht. *Stephanie D'Hose* hoopt dat de voorgestelde verdeling in negen disciplines niet te restrictief uitvalt.

Internationalisering is voor nogal wat amateurkunstenorganisaties een onontgonnen terrein, dat in een nieuw decreet de nodige aandacht moet krijgen.

De planlasten vormen een vaak terugkerend aandachtspunt. Van amateurkunstenorganisaties kan niet verwacht worden dat ze een professionele dossierschrijver onder hun leden tellen.

Hoe zien de indieners de projectsubsidielijn die het experimentele reglement opvolgt? Welke beleidslijnen willen ze eraan koppelen? Hoe staat het driesporenbeleid ten opzichte van de ondersteuning? Zal Vlaanderen enkel de grote projecten steunen? Hoe verhoudt een dergelijk beleid zich tot de projectmatige steun van de sector zelf?

2.2. Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer vindt de conceptnota een interessante bijdrage aan het debat over de noodzakelijke update van het Amateurkunstendecreet. Amateurkunsten zijn enorm waardevol voor individuen en voor de samenleving. Voor de zeer vele beoefenaars vormen ze vaak de opstap naar een algemene cultuurparticipatie.

De spreker ziet raakpunten tussen de conceptnota en de uitspraken van de organisaties op de hoorzitting van 26 november 2020, zoals de verwevenheid met andere sectoren (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 602/1).

2.3. Elisabeth Meuleman

Voor *Elisabeth Meuleman* zijn conceptnota's een goede werkwijze om een situatie te schetsen en voorstellen te doen. Deze conceptnota is helder, maar formuleert veeleer principes dan voorstellen, waardoor de gewenste concretisering vooralsnog niet duidelijk wordt. Groen is het eens met de grote lijnen, maar ziet nog wel wat bijkomende klemtonen. Het put onder meer inspiratie uit 'Richtingaanwijzers voor een ambitieus amateurkunstenbeleid', de goede en ambitieuze nota van De Federatie. Zo vinden zowel De Federatie als de negen amateurkunstenorganisaties dat crossesectorale samenwerking een decretaal doel moet worden. Die samenwerking reikt verder dan deeltijds kunstonderwijs en de professionele kunsten, en strekt zich uit tot andere domeinen als onderwijs, jeugdwerk en zorg. De Federatie pleit om die samenwerking structureel te verankeren en er een aparte subsidielijn voor aan te leggen. Hoe staan de indieners daartegenover, polst Elisabeth Meuleman.

Voorts deelt de spreker de opvatting van De Federatie dat amateurkunsten een educatieve rol hebben, die in de conceptnota minder uit de verf komt. Zelf is Elisabeth Meuleman voorstander van een structurele verankering van de samenwerking met het reguliere onderwijs. Wil de meerderheid daarover nadenken?

De Federatie suggereert nog een subsidielijn, namelijk voor lokale kunstenaars en groepen die willen groeien of grenzen verleggen, dus om een boost te geven aan het innovatieve werk. De sector krijgt nog te veel te kampen met het onterechte imago dat hij enkel klassiek zou werken. Hoe zien de indieners dat?

De meerderheidsfracties en de minister van Cultuur beseffen dat er iets moet gedaan worden aan de planlasten. De Federatie stelt bijvoorbeeld voor om het aantal voortgangsrapportages te herleiden van één per jaar naar één per beleidsperiode. Hoe zien de indieners dat? Hebben ze al concrete voorstellen met betrekking tot minder planlasten voor de administratie en de organisaties?

Het ondersteuningsniveau van de provincies is weggevallen. Het decreet betreffende het bovenlokale cultuurbeleid lost dat deels op, maar er blijven pijnpunten. Zo maakt niet elke gemeente deel uit van een interregionale samenwerking, zeker niet wat cultuur betreft. Voorts zijn sommige procedures te zwaar. De Federatie vraagt een lichtere procedure voor kleinere subsidies. Wat is de reactie van de indieners?

De rol, de functie en het takenpakket van OP/TIL worden almaar uitgebreid. Voor Groen moet de lokale ondersteuning ergens vandaan komen. De gegevensvergaring en het beleidsvoorbereidende onderzoek lopen met de huidige werkwijze mank. Elisabeth Meuleman dringt erop aan dat de meerderheid hiervoor een oplossing brengt.

2.4. Marius Meremans

Marius Meremans beaamt dat de conceptnota beperkt blijft tot principes voor het verdere debat over een nieuw decreet.

Het aanbod aan repetitie- en andere ruimte is een opdracht voor de gemeente, maar ook voor de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De spreker herhaalt dat er ruimtes vrijkomen, bijvoorbeeld door de trend om vooral jongere kerken zonder erfgoedwaarde te ontwijden. Die zijn niet altijd eigendom van de gemeente, maar van kerkfabrieken. Jarenlang heeft de gemeenschap meebetaald aan het onderhoud van die kerken. Marius Meremans pleit om bij de verkoop van een kerk niet alleen de opbrengst maar ook het nieuwe doel in rekening te brengen. Zo kan bijvoorbeeld een deel van de ruimte gebruikt worden voor amateurkunsten, naast nieuwe bestemmingen als hotel of warenhuis.

Voor projectsubsidies moet de Vlaamse overheid de beleidsprioriteiten vastleggen, in overleg met de sector. Zelf denkt Marius Meremans aan subsidies voor heropleving van lokale tradities of erfgoed. Een goed voorbeeld van een dergelijk initiatief is Rosse Buurten in Dendermonde.

Een andere mogelijke beleidsprioriteit bestaat in de participatie van mensen uit preciaire maatschappijsegmenten bij de amateurkunsten, vooral dan in grootsteden.

Vlaanderen hoort zich bezig te houden met wat nationaal en internationaal relevant is. Voor het overige zouden dan de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bevoegd worden. Elke regio heeft immers andere kenmerken en behoeften en zou best een regionale cultuurlandschapstekening maken. Subsidies kunnen ook een wortel zijn voor gemeenten om samenwerkingsverbanden te vormen. Wat precies de schaal van de grote projecten is, moet ook nog besproken worden met de sector, maar zoals gezegd ziet Marius Meremans minstens een nationaal bereik als voorwaarde.

Voor de planlastvermindering kan de nieuwe werkwijze in het sociaal-culturele volwassenenwerk tot voorbeeld strekken. Die behelst een visitatie halfweg de beleidsperiode.

De spreker erkent de belangrijke educatieve rol van de amateurkunsten. Hij is dan ook een inbedding in het reguliere onderwijs genegen, zoals al het geval is met sport. Alleen is het onderwijs al zwaar beladen en heeft het nu vooral rust en ondersteuning nodig. De focus moet liggen op het lesgeven, maar amateurkunsten kunnen zeker een troef zijn.

Ten slotte is Marius Meremans wel te vinden voor een lichtere subsidielijijn voor bovenlokale projecten, maar wacht hij nog op de evaluatie. Mogelijk is zo iets veel eerder een taak voor de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Bij uitbreiding geldt dit dan niet enkel voor de amateurkunsten maar ook voor andere delen van het lokale cultuurwerk.

De indiener kijkt uit naar verder debat over dit thema en verwelkomt elke inbreng daarin van de andere commissieleden.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Orry VAN DE WAUWER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BBT beleids- en begrotingstoelichting
KIOSK Integraal Opvolgsysteem Kunsten
VLAMO Vlaamse Amateurmuziekorganisatie